

Tillæg til »Vore Kirkegaarde« bind 16 nr. 12

FORENINGEN FOR KIRKEGAARDSKULTUR

Nye medlemmer

Afdeling A.

243. Borris menighedsråd.

Afdeling C.

947. Landinspektør Nic. Neldemand, Ålborg.

948. Stenhuggermester N. W. Jensen, Hammel.

Afdeling D.

113. Fylkesgartneren i Nordland, Bodø, Norge.

114. Kyrkogårdsforvaltningen, Malmø, Sverige.

FRA DANSKE DAGBLADE

17/9 (Loll. F. Soc.-Dem.): Ønslev kgd. udvides (landinspektør *Axel P. Koch*).

18/9 (Fr.borg Amts Avis): Den ny kgd. i Herlev omfatter 2 ha (anlægsgartner *Johs. Jørgensen*).

18/10 (Nakskov Tid.): Udv. af Østofte kgd. udbydes i licitation (havearkitekt *Johannes Tholle*).

19/9 (Randers Amtsavis): Kgd. i Laurbjerg skal udvides imod syd.

20/9 (Aarhus Stiftst.): Foreløbig 2 ha til ny kgd. i Viby J.

21/9 (Viborg Stiftst.): Der tages nyt areal ind til Viborg kgd. og anlægges urnehave (graver *Chr. Andersen*).

22/9 (Sønderjyden): Sønderborg ny kgd. må udvides.

24/9 (Pol.): Ny Amagerbrog. på Vor Frelsers kgd., Kbh.

24/9 (Vestkysten): Højer kgd. skal udvides imod øst (havearkitekt *Johannes Tholle*).

25/9 (Fr.borg Amts Avis): Udv. af Tibirke kgd.

27/9 (Djursland): Hornslet kgd. skal udvides i forb. m. regulering af præstegårdshaven (havearkitekt *A. Thomsen*).

28/9 (Loll. F. Folketid.): Efter licitation overdroges arb. m. Ønslev kgd. til firmaet *Michael og Johannes Sørensen*; kr. 13,684).

4/10 (Tidens Tegn): Plan til ny kgd. i Kolding færdig (kgs. *S. Hansen*).

4/10 (Sønderjyden): Gråsten kgd. skal udvides.

5/10 (Holbæk Amtstid.): Sønder Asmindrup kgds. udvidelse indvies på søndag af pastor *P. W. Johannesen* (havearkitekt *Johannes Tholle*).

5/10 (Holstebro Avis): Thyborøn kgd. skal udvides, og ministeriet har foreslået et tilskud på kr. 10,000 dertil).

8/10 (Vendsyssel Tid.): Dronninglund kgd. udvides med ca. 1 ha (landinspektør *Neldemand*).

8/10 (Roskilde Tid.): St. Ibs kgd. i Roskilde skal nedlægges og udlægges som grønområde.

11/10 (Vejle Amts Folkebl.): Den ny kgd. i Kolding skal koste ca. 600,000 uden kapel.

13/10 (Sorø Amts Dagbl.): Der bør tilstræbes en bedre gravstedskultur.

15/10 (Sønderjyden): Udv. af Tinglev kgd. indvies i går.

22/10 (Socialdemokraten): Arb. m. udv. af Birkholm kgd. i Herlev er efter licitation overdraget anlægsgartner *Victor Hansen* for kr. 57,246.

24/10 (Fr.borg Amtstid.): Der skal udarbejdes tegning til krematorium i Hillerød.

26/10 (Nykøbing F. Soc.-Dem.): Udv. af Østofte kgd. er efter licitation givet til entreprenør *Alf. Mikkelsen* for kr. 4225,9.

31/10 (Sydfyn): Ny urnegård i Svendborg gl. kgd. (arkitekt *Andr. Jensen*).

1/11 (Sorø Amts Dagbl.): Skælskør kgd. skal udv. m. 500 pl.

2/11 (Berl. Tid.): Fhv. begravelsesdirektør *August Nielsen* død.

3/11 (Fredericia Dagbl.): Der bør tilstræbes bedre gravstedskultur.

4/11 (Vordingborg Dagbl.): Der arb. m. udv. af Vordingborg kgd.

5/11 (Aftenbladet): Det er gået stærkt tilbage med gravstedskulturen.

5/11 (Licitationen): Ellidshøj kgd. skal reguleres.

7/11 (Loll. F. Soc.-Dem.): Ny behandling af kgds.-sagen i Nakskov.

9/11 (Østsjæll. Avis): Højelse kgd. udvides.

11/11 (Fyns Stiftst.): Flyvergraven i Assens indviet (havearkitekt *Johannes Tholle*; entreprenører *Nielsen & Mikkelsen*, Hårby).

15/11 (Middelfart Venstrebl.): Aarup kgd. udvides (inspektør *O. Raahauge-Askegaard*; kr. ca. 10,000).

15/11 (Randers Soc.-Dem.): Krstrup kgd. skal udvides.

15/11 (Sjællands-Posten): Stor udv. af kgd. i Tveje-Merløse.

19/11 (Ny Tid): Kgd. i Dronninglund skal udv.

- 19/11 (Middelfart (Soc.-Dem.): Planer om udv. af Middelfart kgd.
- 21/11 (Holbæk Amtstid.): Rørvig kgd. udvides (havearkitekt *Johannes Tholle*).
- 22/11 (Fr.borg Amtstid.): Udv. af Oppesundby kgd. er afsluttet (havearkitekt *G. Georgsen*).
- 23/11 (Berl. Tid.): Mindelund for gl. gravsten på Odense kgd.
- 24/11 (Sønderjyden): Kegnæs kgd. skal fritlægges.
- 25/11 (Odder Dagbl.): Odder kgd. skal udv. med 17,000 m².
- 26/11 (Kolding Folkebl.): Kgds.-udvidelsen i Skodborg indvies søndag af pastor *Nielsen* (havearkitekt *Johannes Tholle*; entreprenør *P. Chr. Pedersen*, gartner *Kiær* m. fl.).
- 30/11 (Vordingborg Dagbl.): Vordingborg kgd. udvides med ca. 600 grave (stadsgartner *Klintø*).
- 2/12 (Fr.borg Amtstid.): Humlebæk skal have mere kirkegårdsjord.
- 3/12 (Randers Dagbl.): Mammen kgds. udvidelse er godkendt.
- 8/12 (Sjællands Stiftst.): Det store kgds.-projekt i Næstved væltet af ministeriet.

FRA NORSKE DAGBLADE

- 11/8 (Grenmat): Den nye kgd. i Porsgrunn.
- 17/8 (Velgeren): Udv. av Østsinni kgd.
- 18/8 (Christianssand Tid.): Oddernes kgd. udv.
- 24/8 (Fylkeavisen): Borgestad kgd. skal udv.
- 25/8 (Adresseavisen): Kgd. på Strinda under utbedring og udv.
- 26/8 (Rana Bl.): Den nye kgd. på Grubheia.
- 27/8 (Agderposten): Kgds.-udv. i Stokken.
- 1/9 (Drammens Tid.): Restaurering av kgd. i Nedre Eiker.
- 3/9 (Haugesund Avis): Den gl. kgds.-parken i Haugevegen må få et navn.
- 8/9 (Fremtiden): Plan og regulering på kgd.
- 10/9 (Mandals Avis): Vejen til vakrere kgd.
- 21/9 (Rona Bl.): Udv. av kgd. i Mo.
- 30/9 (Agder): Kgd. på Kvanvik.
- 1/10 (Samhold): Udv. av Gjøvik kgd.
- 6/10 (Morgenposten): Legg Sofienberg kgd. ut til urnepark.
- 10/10 (Sørlandet): Arb. m. udv. av Oddernes kgd. går rask.
- 14/10 (Chr.sands Tid.): Vakrere kgd.
- 26/10 (Samhold): Forslag om udv. af Balke kgd.
- 9/11 (Tvedestrandsposten): Stor debatt om kgds. cementrammer.

FRA TIDSSKRIFTERNE

The American Cemetery, sept.: Rosehill Cemetery in Chicago Has Long Record of Service. A Mass Burial in Arlington National Cemetery. Graves of Dachau Concentration Camp Victims Desecrated. — Oktober: West Newton a Place of Beauty, Security and Repose. Cemetery Planting — Why, How and What to Plant. m. m. — November: Cemetery Advertising. The Story of Memorial Park in Augusta, Ga. Funeral Directors Produce Public Relations Movie. Basic Principles Involved in the »Art of Selling« m. m.

Anlægtgartneren nr. 11: Nordre kgd. i Kolding.
Byplan nr. 2: Fredning af kirkers omgivelser. — Nr. 3: Bebyggelsen omkring kirkerne.

Canadian Funeral Service nr. 9: Alberts's Birthday Convention Huge Success. m. m. — Nr. 10: New San Francisco Mortuary Starts Business with heavy Volume already established.

Dansk kunsthåndværk nr. 12: Vore gravsten.

Ignis nr. 10: Kort återblick på 10 eldbegängelsedager. Den tionde eldb. dagen. Kyrkan och eldbegängelsen. Varför vi skulle vilja bygge vårt krematorium nu. Forntida eldbegängelse. — Nr. 11: In memoriam (Arvid Sohlman). Paul Deffke. Kolumbariemuren i Hälsingborg. De gamle kyrkogårdarna kunne bli minneslunder. Nr. 12: Kremation och kyrklig samfällighet. Framställningar från internat. eldbeg. kongres 1948. Några glimtar från det engelska begravningsväsendet. Den katolska kyrkan och eldbeg.

Landsbygraveren nr. 10: Hvad betyder —? (plantenavne). Den elektriske hækkeklippemaskine »Speed«. De gamle gravere. Fra grave-rens arbejdsmark. Landsbygraverne og menighedsrådene m. m. — Nr. 11: Det betyder (om botaniske navne). Endnu engang (graverens eneret m. m.). Gamle og nye gravere. Den nye graver m. m.

Menighedsrådenes blad nr. 10: Menighedsrådene og kirkegårdene. — Nr. 11: En bedre gravstedskultur. — Nr. 1: Skal kirkegården udvides eller en ny anlægges?

Pharos nr. 4: Proposed new Crematoria. The Scope and purpose of the Federation of British Cremation Authorities m. m.

Stenhuggertidende nr. 11: Gravmonumenternes forskønnelse. — Nr. 12: Gravvårdskultur.

Viola nr. 46: En kurs för kyrkovaktmästare (diakonanstalten, Sy. Sköndal).

BOGANMELDELSER

Lustgården. 80, 158 s., Årsskrift 1949, årg. 30; Föreningen för dendrologi och parkvård. Stockholm 1949.

I sædvanligt fornemt udstyr har »Föreningen för dendrologi och parkvård« i Sverige udsendt sit årsskrift 1949: »Lustgården«, som tidligere under redaktion af trädgårdstekniker *Tor Nitzelius*, der fortjener megen anerkendelse for sit arbejde. Årsskriftet indeholder en række artikler af botanisk eller havekunstnerisk art, skrevet af Sveriges fineste fagfolk og alle smukt og instruktivt illustreret.

Det er årsskriftets 30. årgang, der hermed foreligger. Måtte den nystiftede danske broderforening snart kunne udsende sit årsskrifts første årgang og om muligt i et lige så smukt udstyr og af samme faglige kvalitet.

Hans Rønø.

Otto Valentin: Neue Gärten. Otto Maier verlag, Ravensburg; 80, 136 s., 112 tegninger og 8 fotos. DM. 11,50.

En ny bog af den tyske havearkitekt *Otto Valentin* må uvilkårligt imødeses med virkelig forventning; det er nu 11 år siden, at samme forfatter hos Wasmuth udsendte sin lækre bog med den lidet pretentiøse titel: Gärten, og som bragte en rigdom af smukke billeder, yndefulde tegninger og gode råd, — hvad har han nu på hjerte, og hvad kan tyske bogtrykkere præstere? Hvad det sidste angår, er den nye bog ikke blot på højde med det bedste, man kan forlange, men trykkeriet har tillige vist, at det har moret det at præstere noget usædvanligt og smukt; de 112 tegninger, der som før af forfatteren er gjort i lette og elegante streger, står prentet med een tegning på hver side på det svære papir, og der er til bogens forskellige partier anvendt både sort, brunt, rødt og blå tryk, hvilket også er tilfældet med skriften, der iøvrigt er klar og letlæselig. Og hvad det første (forfatteren) angår, da yder denne også af sit ypperste og øser af sit rige kildevæld af ideer. Teksten fylder ikke meget, — foruden nogle inciterende linjer i tilknytning til billederne er der nogle helsider med en slags afsnitsprogrammer, betitlet: Det store haverum, siddepladser, havehuset, legepladsen, det uoversættelige »Gartenhof«, forhaver samt urte- og frugthaver. Valentin priser havearbejdet og blomsterglæden, — især hylder han de gamle bondehaver med en brønd under en blomstrende hyld som et allerede før krigen iagttaget eksempel på nutidig havekunst, og han si-

ger, at den tyske have efter den ødelæggende krig ikke er et spørgsmål om et vist antal velplejede bede med smukke blomster, men jord og himmel, regn og sol, frø og frugt i brøget vekslende med hinanden, — en stor aldrig sluttet oplevelse, der kan være lige god, hvadenten det gælder køkkenurter eller blomsterplanter. Af denne nye, levende indstilling til haver strømmer den skabende eller formende kraft, siger O. V. i sin indledning. Også derfor må stadig og fortsat bondehaverne være forbilledet. I sine billeder dokumenterer forfatteren hvordan, Det er blevet til nye haver på en god og gammel melodi og uden sprælske påhit, i god forstand jordbundne uden at blive hverken kedelige eller monotone. Der turde også for danske læsere være adskilligt at hente i O. V.s bog om nye haver.

Under Afrikas Sol, redigeret af Folmer Nielsen. 80, 64 s., Udg. af Dansk forenet Sudanmission, i komm. hos O. Lohses forlag, Kbh. 1949.

Det årlige julehefte for sudanmissionen indeholder bl. a. bidrag fra selskabets formand, pastor *Tolsgaard*, om hans kortvarige besøg på missionsmarken i den højtidelige anledning af kirkeindvielse m. m., — beretning om den nye kirkes tilblivelse og indretning m. m. samt nogle førstehåndsindtryk af den nye missionær fru *Else Gjelstrup*, om husmoderen i Afrika, om negernes mysteriøse tankeverden og en oversigt ved *Niels H. Brønnum*. Indflettet finder vi vignetter af mangofrugter og julestjerner fra højlandet m. fl., som er nydeligt gjort.

Dansk Havekalender, 6. årg. 1950. Rasmus Navers forlag, lommeformat, 196 s. Under redaktion af havearkitekt *Eig. Kiær* er den sjette havekalender nu sendt ud, — rigtigt betegnet med 6. årg. i modsætning til 5., som betegnedes 4. Den er som de forrige kalendere forsynet med et væld af oplysninger af stor værdi for haveejere, — således er bl. a. den som »lille prisliste« s. 171 ff betegnede artikel fuld af tal, som det er rart at have ved hånden i en snæver vending, og artiklen med angivelse af stueplanter, som er egnet for hver af de 4 verdenshjørner, er heller ikke dårlig at have. Men det er synd, at man skal rive bogen itu for at udfylde en kupon og derved ødelægge pagineringen 167—70, og det er uforståeligt, at redaktionen ikke har sørget for ensartet og ny retskrivning i alle artiklerne; ikke engang den enkelte forfatter bruger samme retskrivning, f. eks. står redaktørens udmærkede artikel om

græsplæner s. 139 ff med småt, mens sammes artikel om stueplanter s. 161 ff står med store begyndelsesbogstaver.

Johan Lange: Plantenavne. 8°, 84 s., Almindelig dansk gartnerfor. forlag, Kbh. 1949.

Det er en meget nyttig bog, som A. d. g. forlag har udsendt og med den i emnet særligt bevandrede forfatter. Bogens indhold er dels en dansk, dels en latinsk navneliste, hver tillige med den andens navne. I noget, som forfatteren kalder kommentarer (avsnit IV), gives historiske oplysninger af stor værdi; forfatteren udviser dog her en meget stor forsigtighed, og man skønner, at adskillige navne måtte kunne føres endog meget længere tilbage end det angivne. Hensigten med bogen er at coordinere de nu anvendte navne, at foreslå nye og at udvirke praktisk anvendelse af begge. I ikke mindre end to forord og een indledning redegøres der for bogen og dens forudsætninger. Vi anbefaler denne bog på det varmeste og ønsker dens sag den bedste fremgang.

Tidens jag?

Landstingsmand *K. K. Steincke*, som er kendt som en spadsmager, har ladet sin tale til de 50 års jubilerende studenter fra 1899 offentliggøre i *Berlingske Aften* for 21. oktober 1949. Foruden en del paradokser og rigtige ting siger taleren bl. a., at »Vi, der voksede op i den lille Provinsby, vi kendte knap nok Cyklen og Telefonen, endsige Gas og Elektricitet, og Diligencens Hornsignal sammen med Vægterens Tromme var de eneste Lyde . . . . Ja, saa langt var vi tilbage, at man dengang døde en naturlig Død, som oftest uden lægelig Bistand, mens man nu endda kan forynge dem, der er blevet for svækkede til at kunne fortsætte deres Udskejelser uden lægelig Bistand. Man var dengang en hel Time om at naa Kirkegaarden og tyve Aar om at blive til Jord igen, medens det nu gaar i Bil til Krematoriet og Fyr paa i en Ruf. Tidens Tempo kræver, at selv Ligvognen overhaler.«

Ja, sådan skriver landstingets formand, *K. K. Steincke*, at han har talt til sine jævnaldrende.

På finansloven

På kirkeministeriets budget for 1950—51 findes en post på kr. 10,000 som tilskud til udvidelse af kirkegården i *Thyborøn*. Den gamle kirkegård udvidedes i 1939, men den stigende befolkning har krævet yderligere udvidelse

med ca. 1 ha. Det er lavtbeliggende og tænkes hævet ved vandbygningsvæsenets foranstaltning, og de dermed forbundne udgifter er projekteret til kr. 30,000, plus udgifter til arealerhvervelse, anlægning, indhegning m. v.

Til vedligeholdelse af *tyske flygtnings og soldaters grave* i Danmark er opstillet følgende budget:

på folkekirkens kirkegårde udenfor	
København	kr. 6025,—
udenfor folkekirkens kirkegårde	
udenfor København	kr. 1910,—
på Københavns vestre og Bispebjerg	
kgd. henholdsvis 5775 og 630 . .	kr. 6405,—
Talt	kr. 14340,—

Til drift af *Mindelunden i Ryvangen* har der hidtil været anvendt ca. 30,000 kr. årlig; det er nu hensigten at overdrage administrationen og driften til Stadsgartneren i København, imod at der fra kirkeministeriet refunderes kommunen de fornødne udgifter; af de 30,000 kr. går 17,030 til opsyn.

Og så foreslås det, at *Foreningen for kirkegårds-kultur* får sit tilskud hævet med kr. 500, da ministeriet anser det for »meget ønskeligt, at foreningen sættes i stand til at udvide sit arbejde for højnelse af kirkegårds-kulturen«, hvilket vi konstaterer med tak og tilfredshed, selvom vi meget gerne havde set, at der foresloges et endnu højere beløb i henhold til foreningens ansøgning og motivering.

RESOLUTIONER m. m.

Kirkeministeriets Skriv. (4/6 1943) (til Landsby-Graverforeningen for Danmark) ang. et **Andragende om Forbedring af Landsbygravernes økonomiske Forhold.**

Kirkeministeriets Skrivelse (17/6 1943) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Aalborg Stift), hvorved meddeles Approbation paa det med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 22. Februar 1943 fremsendte Forslag til **Vedtægt for Begravelsesvæsenet i Aalborg Købstad**, idet med Hensyn til Vedtægtens § 8, Stk. 2, bemærkes, at Ministeriet forudsætter, at denne Bestemmelse, hvorefter et Gravsted med de paa samme værende Gravminder og Plantninger m. v. hjemfalder til Kirkegaarden, saafremt Retten til Gravstedet ikke fornyes efter Udløbet af 20 Aars Fristen, først bringes til Anvendelse, efter at der — saavidt det er muligt — er givet den eller de berettigede fornøden Underretning . . .